

De eerste generatie elektronische boeken

08-12-2015 09:31

Veel mensen veronderstellen dat elektronische boeken pas op de markt kwamen toen internet beschikbaar kwam, rond 1997. Maar de eerste elektronische boeken kwamen beschikbaar op een zilveren schijfje.

Cd's werden in de beginjaren vooral gezien als verpakte bandbreedte, een goedkoop alternatief voor online. Maar ze boden ook de mogelijkheid om megaboeken te produceren. De mogelijkheid om elektronische boeken te maken werd al vanaf 1971 verkend in het project Gutenberg van Michael Hart. In dit project werden klassieke boeken, die al in het publieke domein terecht waren gekomen, overgetikt en opgeslagen in een minicomputer. De opkomst van de pc, floppy disk en cd-rom maakten andere distributievormen voor de klassieke werken beschikbaar.

Draagbaar lezen

Het lezen van een boek op de pc werd echter niet als een bruikbare optie gezien, en een cd-romspeler met leesvenster was, gezien de grootte en draagbaarheid, een onding. Sony borduurde echter voort op het succes van de audio discman. De ingenieurs van Sony ontwierpen in 1990 een discman voor data, met daarin een minicd van 8 cm diameter en 200 MB capaciteit als informatiedrager (zie de foto hierboven). Ze schreven er het content management systeem SEBAS (Sony Electronic Book Authoring System) bij. Het eindresultaat was een draagbaar apparaat voor elektronische boeken. Op de markt van mobiele apparatuur was dat een vrij uniek

verschijnsel. Er waren notebooks op de markt, klein en handelbaar, zoals de Quincento van Olivetti en er waren de Psion en de Newton van Apple, maar deze waren bestemd voor de professionele markt. Sony maakte al snel duidelijk dat het zich met dit apparaat richtte op de persoonlijke entertainmentmarkt. De onderneming kaapte en passant ook de term Electronic Book.

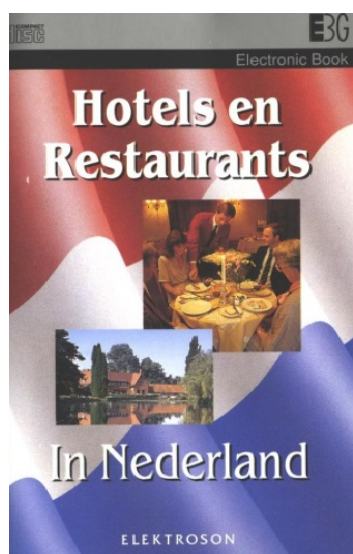
Het leesapparaat van Sony kreeg de naam Data Discman. Het elektronisch boek, aangeduid als EB, stond op een minidisk van 200 MB. Het apparaat bevatte een toetsenbordje en een schermje en woog aanvankelijk 450 gram. De eerste versie had geen aantrekkelijk ontwerp en was met een zwart-witscherm zonder grijstinten allesbehalve uitnodigend. Latere versies, die vooral in Japan populair werden, waren lichter in gewicht, hadden een scherm met grijstinten of een kleurenscherm en een batterij die langer meeging.

Electronic Book Committees

Sony introduceerde het apparaat in 1990 in Japan en in 1992 in Europa. Enkele Japanse bedrijven zoals Panasonic waren ook bereid te investeren in hardware. Aangezien Electronic Book geen open standaard was, moest Sony zelf de ontwikkeling en verkoop van titels op gang brengen. Dat eerste werd gedaan door in elk land een Electronic Book Committee te organiseren waarin uitgevers en softwareontwikkelaars zich verenigden. Al snel werden in de VS en Groot-Brittannië veel titels geproduceerd, voornamelijk elektronische versies van gedrukte boeken, en gesproken boeken waarnaar men gelijktijdig kon luisteren en meelesen met de gesproken tekst. Ook kwamen er multimediasversies van encyclopedieën en gesproken multimediamenu's van restaurants. Het boek *Sliver* werd als eerste Engelstalige roman op Electronic Book uitgebracht, zowel als tekst en als gesproken bestand. In Duitsland had Bertelsmann de primeur met een multimediale encyclopedie op Electronic Book; waarin van ieder land een paar seconden van het volkslied was opgenomen (voor Duitsland was overigens het verkeerde volkslied opgenomen!).

Nederland

In Nederland werd in 1992 het Netherlands Electronic Book Committee (NEBC) opgericht. NEBC bestond uit vijftien uitgevers en softwarebedrijven. Het eerste Nederlandse EB was *Hotels en Restaurants in Nederland*.

Nederlandstalige EB titels 1993-1995:

Titel Uitgeverij Winkler Prins Medisch Vademecum* Bonaventura/Elsevier Winkler Prins Poly Marketing Vademecum Bonaventura/Elsevier Winkler Pins Culinair Vademecum* Argus/Elsevier PBNA Technisch Zakwoordenboekje* PBNA/Elsevier Hotels en Restaurants in Nederland * Elektroson Elektronisch Handwoordenboek Engels* Van Dale Lexicografie Verschueren Groot Woordenboek/ Het Juiste Woord* Standaard Uitgeverij Het Groene Boekje* Sdu Reisgids Ierland ANWB

** Van deze titels zijn werkende exemplaren aanwezig in de Collectie Jak Boumans*

Bron: Electronic Media Reporting, 1996

Stekker eruit

Op 12 maart 1994 werd Electronic Book in Nederland gelanceerd onder meer met een grote advertentie in *de Telegraaf*. Maar Sony trok in het najaar 1994 de stekker al weer uit Electronic Book. In het destijds matige economische klimaat werd het geen verkoopsucces. Sony stopte abrupt met de ontwikkeling van titels. In de Benelux waren toen nog geen 1200 exemplaren van de Data Discman verkocht. Het NEBC hief zich eind 1994 op nadat Sony lopende contracten voor titelontwikkeling had verbroken. In Japan ging de verkoop van Electronic Book nog door tot 2001, het jaar waarin het Electronic Book Committee Japan werd opgeheven. Wereldwijd zijn tot eind 1995 slechts 356 Electronic Book-titels ontwikkeld. In Nederland werden slechts een tiental titels geproduceerd. Vanaf 1997 werden e-boeken gedistribueerd via internet.

Jak Boumans